Rapport bla från världskonferensen för socialarbetare i Brasilien augusti 2008

av Karin Mächs, socialarbetare, Stockholm.
E-post: karin.machs@telia.com

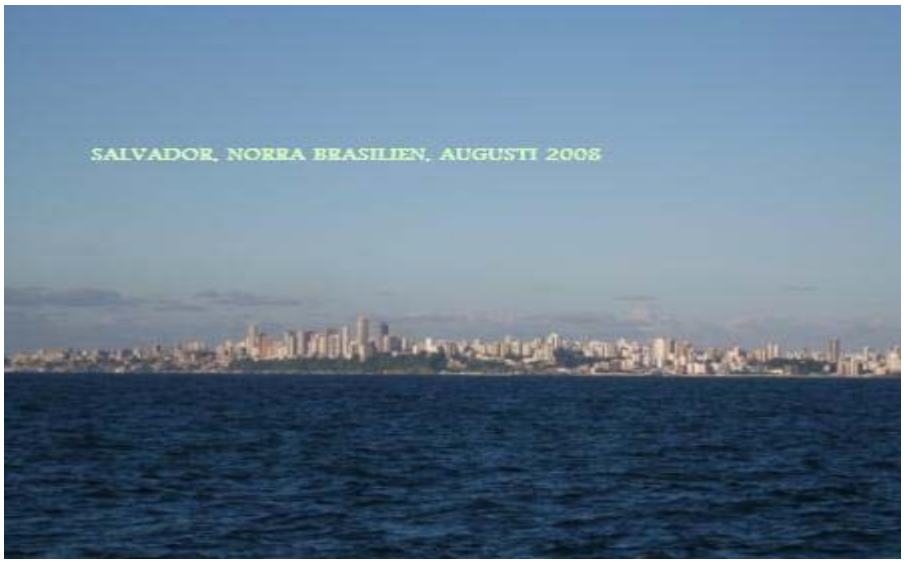

-Nej, nej, ni måste ta taxi! -Nej, nej, ni kan inte gå till stranden med de väskorna! Nej, nej, det är farligt att gå strandpromenaden tillbaka till hotellet efter mörkrets inbrott!
Dessa råd möttes jag hela tiden av under mina första dagar i Salvador i norra Brasilien. Det var hotellpersonalen, informatörerna på konferensen, väktarna vid det stora moderna köpcentret där vi letade bankomat, m fl, som gav oss dessa råd. Hela tiden hördes också historier om personer som blivit av med sina grejor, genom småkillar som ryckt väskan, genom knivhot på stranden, genom uppskurna ryggsäckar mm. Allt detta var begränsande, jobbigt och tråkigt!! Hur skulle man hantera situationen?
Salvador är en storstad med ca tre miljoner invånare. Den ligger i Bahia, den allra fattigaste provinsen i Brasilien. Salvador har växt ofantligt de senaste årtiondena och på kullarna runt staden och insprängt bland de nya, moderna skyskraporna ligger ”favelas”, slumkvarteren, överallt där det funnits plats att bygga sig ett bo av det som finns att tillgå. Salvador har en enorm arbetslöshet och fattigdomen är stor. Staden inrymmer en märklig blandning av modernt och gammalt, av djup fattigdom och ofantlig rikedom. Joselito, som jobbar med ett gatubarnsprojekt i en ”favela” i Salvador, berättar för mig att de senaste åren har drogerna intagit staden, och kriminaliteten har ökat väsentligt. Han berättar också om korrupta politiker och poliser, som lätt mutas för små och stora summor, som förvärrar läget i staden och suddar ut normgränserna. Han berättar om våldet bland ungdomarna i ”favelas” och att det är poliser som säljer vapnen till dem! Orättvisorna är stora och förtryck och diskriminering märkbar. Det är alltid i gränslandet mellan fattiga och rika som kriminaliteten är störst, där orättvisorna syns mest.
Men Joselito berättar också om det vanliga livet, om alla strävsamma människor som arbetar hårt hela dagarna för att få ihop till sin och sina barns försörjning, om miljöprojekt som pågår, om den nya lagen mot rattonykterhet som fått bilolyckorna att minska med hälften, om stränderna som är de enda demokratiska platserna i staden, eftersom det enligt lag är förbjudet att privatisera dem. Stränderna tillhör alla, säger han. Han berättar om det regionala valet som ska gå av stapeln i oktober och om olika folkrörelser som arbetar för att människor ska få det bättre och att Brasiliens grundlag ska följas.

Nåväl, jag bestämmer mig för att gå ut i staden! Taxiåkning och rädsla främjar bara otrygghet och främlingskap. Ner med bankomatkortet i bh:n, passet i maggördeln och en extra plånbok med lite pengar ifall…. Visst ska man ta den höga kriminaliteten på allvar, man får vara uppmärksam på sina grejor och inte ge sig in i små, mörka folktomma gränder sent på kvällen.

Bakgrund

Jag har fått stipendium genom SKTF och TCO för att kunna delta i IFSW:s världskonferens för socialarbetare i Salvador i augusti 2008 samt för att besöka två sociala projekt jag känner till genom kontakter i Stockholm. Jag vill också genom denna rapport och genom bildvisning för mina arbetskollegor föra vidare de kunskaper och intryck jag skaffat mig under resan.
Jag arbetar som socialsekreterare i Skärholmen i Stockholm med ungdomar och deras familjer.

Organisationen

IFSW, International Federation of Social Workers, har medlemsorganisationer från ca 80 länder. Det är olika socialarbetarorganisationer i de olika länderna som är med. Från Sverige är det SKTF och SSR som är med. Följaktligen är alla dess medlemmar också medlemmar i IFSW.
Organisationens syfte är att skapa kontaktytor för socialarbetare världen över att träffas och diskutera gemensamma frågor, att skapa forum för att socialarbetare ska kunna lära av varandra, att tillvarata enskilda socialarbetares och grupper av socialarbetares intressen, att föra ut och föra uppåt socialarbetares kunskaper och erfarenheter mm.
Organisationen samarbetar med bla FN och Amnesty International. Organisationen har en kommission för mänskliga rättighetsfrågor, en kommision för etiska frågor, man jobbar med fattigdomsfrågor, genderfrågor, flyktingfrågor, äldrefrågor, ungdomsfrågor mm.
IFSW har gett ut en bok, fjärde upplagan, Social Work Around the World IV, samt ger ut en vetenskaplig tidskrift International Social Work Journal. Organisationen har också gett ut flera andra skrifter, bla om Socialt arbete och barns rättigheter samt om Mänskliga rättigheter och socialt arbete. Allt detta kan man få information om på IFSW:s hemsida: www.ifsw.org.
Man samarbetar också med världsorganisationen för socialarbetarutbildningar, IASSW (International Association of Schools of Social work)
IFSW bildades 1928 i Paris, men la ner sin verksamhet under andra världskriget. Arbetet kom igång igen 1950 och har fortskridit sedan dess.
Man anordnar en världskonferens vartannat år. Den förra var i München, nästa ska vara i Hongkong och 2012 anordnas konferensen i Stockholm.
IFSW har en definition på socialt arbete antagen på ett årsmöte år 2000 i Montreal:

”Socialt arbete verkar för social förändring, problemlösning i mänskliga relationer, för empowerment(2) och frigörelse med syfte att främja människors välfärd. Med utgångspunkt i

teorier om mänskligt beteende och sociala system verkar socialt arbete i de områden där människor samspelar med sin omgivning. Principer om mänskliga rättigheter och social rättvisa är grundläggande för socialt arbete.”

2. "Empowerment" – som inte är möjligt att översätta till svenska – syftar till att hjälpa klienter att tillägna sig förmåga (power) att besluta om och att agera i sitt eget liv. Det görs 1) genom att reducera det som hindrar klienten att använda den förmågan hon/han har, 2) genom att öka kapaciteten och självförtroendet att utnyttja förmågan och 3) genom att överföra makt från omgivningen till klienterna (Payne, 1997)

Konferensen

Den 19:e världskonferensen för socialt arbete arrangeras i en stor mässhallsliknande byggnad i en ganska välmående del av Salvador. Vi tar oss upp genom två jättelika tomma våningsplan upp till plan tre och fyra där vi skriver in oss. Åt ena hållet ser man en mängd moderna höga skyskrapsliknande bostadshus, åt andra hållet kan man se ut över havet och stranden och innan den en ganska risig fotbollsplan och ett stort, modernt köpcenter samt stora vägen norrut längs havet, Estrada de Coco. Runt omkring oss minglar ca 2600 andra deltagare från olika delar av världen, runt 40 länder finns representerade. De flesta deltagarna kommer från Brasilien, ca 2000.

Temat för konferensen är: ”Utmaningen att säkra rättigheter för människor i ett globaliserat och ojämlikt samhälle”. Intentionen är, väldigt fritt översatt, att tillföra nya djuplodande frågeställningar till debatten och synliggöra lyckade aktiviteter i socialt arbete, som förstärker försvaret av sociala, kulturella och politiska rättigheter tillsammans med dem som förstärker en demokratisk ekonomi. Allt i ett yrkesmässigt etiskt-politiskt perspektiv kopplat till människans frigörelse. Där trasslar man in sig, men det låter i alla fall viktigt och tjusigt. Och jag blir ödmjuk inför de stora frågorna och inför att det är vi som socialarbetare som faktiskt pysslar med dem….

Följaktligen tas bland huvudtalarna upp en mängd frågor som gäller fattigdomsbekämpning och statistik över hur världen ser ut idag.

En kvinnlig professor från Sydafrika konstaterar att det är kvinnan som bär upp världen och hon ger exempel på forskning som gjorts i ett afrikanskt land. Där visade sig att kvinnan på landsbygden utförde 80% av de arbetsuppgifter som fanns för att livet skulle fungera, ex. ta hand om barnen, ta hand om de gamla, ta hand om de sjuka, ordna så att det fanns mat att laga, laga maten, ha hand om familjens ekonomi, sälja varor på marknaden, odla på familjens jordlott, hämta vatten etc, etc. Hon menade att fattigdomsbekämpning inte kan ske utan kvinnornas delaktighet och utan att ta hänsyn till deras livsvillkor. Hon menar att kvinnornas sysslor och livsvillkor inte alls syns i ekonomiska beräkningar och kalkyler om utveckling! Ekonomin kan synas i ”balans” trots att människors livsvillkor inte alls är i balans. Fattigdomen kan inte bekämpas i ett odemokratiskt samhälle och samhället är odemokratiskt om inte kvinnorna är med i beslutsgångarna. Hur ska kvinnorna kunna delta om de inte ens har tillgång till rent vatten? Hon nämner ”Women Human Rights Network”, en rörelse som

arbetar med dessa frågor, att tillvarata genderfrågor i all fattigdomsbekämpning. För att demokrati och jämlikhet ska kunna skapas krävs också utbildning, utbildning som når alla…
En annan professor, en man från Rio de Janeiro, angriper nyliberalismen och rovdriften av råvaror i tredje världen, vars framfart hänsynslöst tar ifrån människor deras mänskliga rättigheter som hus och hem, ett värdigt arbetsliv, en trygg uppväxt för barnen ….
En kvinnlig professor konstaterar att Brasiliens BNP har ökat och bankernas vinster har ökat med 36% de senaste åren, men antalet människor som lever under fattigdomsgränsen har inte minskat, tvärtom har de fattiga blivit fler. Brasilien är inte ett fattigt land, men ett orättvist land!
En kvinnlig professor från Argentina angriper att de föråldrade teorierna om befolkningsökningen och synen att problemet är att de fattiga föder för många barn, fortfarande råder! Det känns mycket starkt när hon där framme i talarstolen trotsigt säger att hon komme inte att skämmas för att ha fött sina fyra barn och hon kommer att glädjas över de barnbarn som väntas och hon hoppas att barnbarnsbarnen blir massor…
Ett stort problem är att 4 av 10 människor, trots att de har ett arbete, inte kan lyfta sin familj ur fattigdomen. Lönerna är usla och arbetsvillkoren slavlika. Orättvisorna sticker i ögonen och skapar frustration och våld, främst bland ungdomarna.
En gemensam åsikt för huvudtalarna är att man ser en tendens att fattiga människor på olika sätt framställs som inkompetenta och tom kriminaliseras och därmed kan behandlas på ett ovärdigt sätt.
Elis Envall, från svenska socialstyrelsen, talar i egenskap av att vara IFSW:s kommisionär för mänskliga rättigheter. Han går från det stora perspektivet till det lilla. Han beskriver läget i världen vad gäller mänskliga rättigheter. Han tar bla upp att det satsas sammanlagt 202 dollar per person i hela världen på väpnade konflikter! Han beskriver att förutom väpnade konflikter, så är det ekonomiska konflikter och katastrofer som gör att stora flyktingströmmar uppstår. Han säger att fn är 60 miljoner människor på flykt (displaced). Han beskriver flyktingströmmar och olika flyktingvägar som har skapats, där liv skördas varje dag. Han ger exempel på överfulla, livsodugliga flyktingbåtar över Medelhavet och delar av Atlanten. Han tar upp EU:s flyktingpolitik, där man i ett dokument kriminaliserar människor utan dokument, ”de papperslösa”. Han kommer in på Sverige och menar att ”de papperslösa” är en av de mest sårbara grupperna i det svenska samhället utan tillgång till sjukvård, utan tillgång till drägliga villkor på arbetsmarknaden mm. I en undersökning har framkommit att Sverige är ett av de länder som har de strängaste reglerna för personal inom sjukvården, att vården ska vara ekonomiskt riktig och utföras enligt gällande regler. Detta medför att svårt sjuka människor avvisas och nekas vård, vilket är helt emot konventionen för mänskliga rättigheter. Nu finns det en stark rörelse i Sverige, som ändå ger vård till papperslösa människor enligt etiska principer för läkarvård. Men till syvende och sist är ”de papperslösa” i totalt beroende dels av hedervärda människor som vågar trotsa det officiella regelverket inom sjukvården, men de är också totalt beroende av brutala människor som utnyttjar deras ställning för egen ekonomisk vinnig på svarta marknaden.
Han menar i slutänden att socialarbetare måste operationalisera konventionen om mänskliga rättigheter. Han menar att man ska använda begreppen i konventionen(Human rights language), man behöver tänka mera i rättigheter, inte bara i behov, säger han. Han menar att rättigheter är ett större begrepp än behovsbegreppet. Han menar att socialarbetare bör lära sig, träna, använda, konkretisera, utveckla och ”empower”(sätta i kraft) konventionen för mänskliga rättigheter i sitt arbete.
Det finns talare även från USA och Kanada. Tonen är lite annorlunda, men de definierar fattigdomen i sina länder och talar om rörelser som växer fram mot fattigdomen. De talar om ”finansialiseringen” av samhället, där det är dessa frågor som leder de politiska frågeställningarna och där sociala frågor hamnar i skymundan.

En gemensam åsikt för alla huvudtalarna är att socialt arbete även måsta vara politiskt och strukturellt och att det bäst sker genom sociala rörelser för att kunna bekämpa fattigdom och befrämja jämlikhet, delaktighet, demokrati och mänskliga rättigheter.

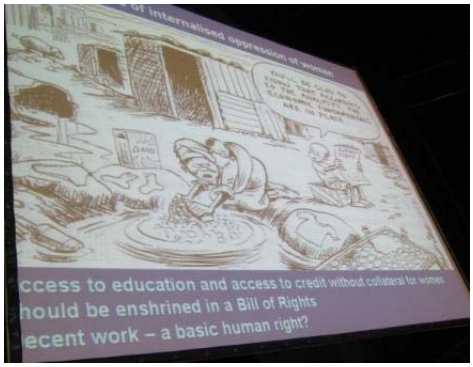

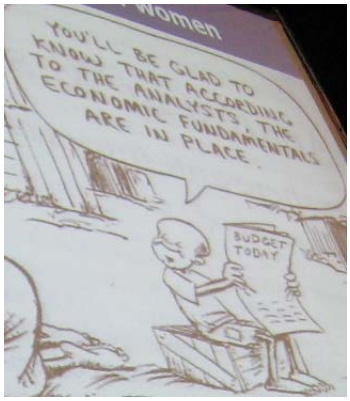

Konferensen innehåller också en mängd, över tusen!, småseminarier och affischutställningar. Det är deltagare från när och fjärran som deltar med egna ”papers” om sitt eget konkreta arbete och forskningsrapporter därom. Där kan man hitta guldkorn om man förbereder sig ordentligt. Seminarierna kan handla om allt från socialarbetarens roll, arbete med dövspråk för barn som har andra kommunikationssvårigheter än dövhet, vad i socialarbetarens sätt och metod är det som betyder något för klienterna, hur arbetar man med kriminella ungdomar i en kåkstad i Rio till utvärdering av sociala projekt i fiskekooperativ i södra Brasilien och vad ska utbildningen innehålla för att skapa så bra socialarbeterae som möjligt. mm, mm. Man måste noga titta igenom programmet, pricka för det man är intresserad av, kolla om det kommer att vara tolkat osv. För intresserade finns en CD med alla ”papers”. De är på originalspråk, de flesta på portugisiska, men många finns på engelska, några på spanska.
Det var en del språkproblem på konferensen. Alla huvudtalarnas föredrag simultantolkades till engelska direkt i hörlurar som man fick låna. Några av de latinamerikanska talarna var dock så högljudda och uppeldade och pratade så snabbt att de överröstade tolkningen i lurarna, samtidigt som de brasilianska studenterna ropade, vrålade och applåderade sitt stöd. Speciellt en man förstod man var studenternas guru, nämligen José Paulo Netto från Rio. Se ovan vad det trots allt gick att förstå att han sa.
Något slags studentuppror pågick också, men jag lyckades inte förstå vad det innehöll eller i vad protesterna bestod. Men jag förstod att utbildningen och dess innehåll är mycket viktigt för studenterna och socialarbetarna i Brasilien, eftersom de äntligen har en utbildning som de hårt har fått kämpa sig till under flera år. Jag går förbi en affisch med en knuten näve. Den handlar om socialt arbete som är lika med att kämpa för ett nytt samhälle!
Vindarna blåser annorlunda i Latinamerika bland dess socialarbetare. Det är mycket viktigare här, att skapa sig ett stort sammanhang, i historien, i världen och i samhället, att skaffa sig en plattform utifrån vilken man kan jobba och där målet är att arbeta för bättre villkor för de människor man möter.
Ordförande i IFSW kritiserade i sin blogg efter konferensen de latinamerikanska föredragshållarna för att de pratade för mycket och att deras föredrag mera liknade politiska tal och han efterlyste mer svar på frågorna vad en socialarbetare ska och kan göra rent praktiskt i sitt arbete.
Jag tror dock att vi har att lära av varandra. I Sverige har vi allt för lite av sammanhangsmarkeringar och känsla av sammanhang, både för oss själva och för våra klienter.

Salvador

Konferensen har antagligen lagts i Salvador just för att det är en av de fattigaste städerna i Brasilien och för att både kolonialismen och nyliberalismen ger sig till känna i staden väldigt tydligt.

Stadens invånare består till ca 80% av slavättlingar som härstammar från Afrika. Slavarna kidnappades i afrikanska länder, skeppades över till den brasilianska kusten och såldes på dåvarande slavmarknaden, Mercado Modelo, som idag är en stor turistmarknad för inhemskt hantverk nära den stora hamnen. Slaveriet avskaffades 1888. Stora delar av den svarta befolkningen är fortfarande den fattigaste och mest utsatta delen av befolkningen. I ”favelas” bor nästan enbart svarta.
Salvador är mycket präglat av sitt afrikanska arv. Överallt på gator och torg träffar man på Capoeira-grupper, mest pojkar och män, som dansar, spelar och sjunger mot betalning. Capoeira är en afrobrasiliansk kulturtradition, en slags blandning av kampsport, musik, sång, dans, akrobatik och filosofi. Den utvecklades ursprungligen av de afrikanska slavarna för att ifred få träna slagsmålsfärdigheter att använda mot sina förtryckare. I Salvador finns nu flera erkända akademier för Capoeira. Överallt, på stranden, på gatan, i parken ser man pojkar och män i alla åldrar som tränar dess akrobatiska hopp och rörelser.

En annan stark afrikansk influens finns i religionen. En blandning mellan kristendom och de gamla afrikanska gudarna och ritualerna, Candomblé-rörelsen, har vuxit sig stor i Salvador och i provinsen Bahia. I sjön mitt i staden står en samling statyer, nio stycken, (ser ut som frodiga damer i stora kjolar) som representerar de nio gudar, med mycket olika temperament, som finns. I staden finns 2400 candombléförsamlingar och rörelsen är mycket betydelsefull.

Även på det fantastiska dansuppträdandet på kulturkvällen på konferensen, visades delar från candomblé-ritualer och gudarna dansades fram.
Det känns som att man värnar om sin identitet, sin stolthet och sitt ursprung och på så sätt kan man hålla hopp och drömmar levande.
Stor inflyttning till staden från landsbygden har skett de senaste årtiondena. Människor kommer till staden för att försöka bygga sina liv där. Ett stort antal människor har fått sin tillvaro sönderslagen på landsbygden, då de stora multinationella bolagen utökat sina arealer, för att ge plats bla åt oändliga sockerrörsodlingar för etanolframställning. Journalisten Lennart Kjörling påpekar på ett seminarium om problemen med monokulturerna i Brasilien, att landet ju från början är skapat för att förse Europa med billiga råvaror och ännu härskar denna ordning. De enorma haciendorna, som skapades under kolonialismen är som gjorda för oerhört lönsamma och utökade investeringar från de multinationella storbolagen. Man tar inga hänsyn vare sig till miljön eller sina arbetares hälsa eller värdighet, utan arbetsvillkoren är i det närmaste slavliknande på många ställen.
Vi bor i den gamla delen av staden, den historiska delen kallad. Den präglas av gamla koloniala hus och kullerstensbelagda gator. Husen behöver restaureras och staden har fått pengar från FN för att rusta upp den världsarvskorade stadsdelen. Där är enormt trevligt. Det finns massor av caféer och restauranger och barn som gör konster och trumgrupper som spelar och hantverkare och konstnärer och hårfläterskor och matstånd och en hel gata med bara tygaffärer och en annan med bara väskor och en tredje med skomakare….Det är turistigt, men ändå känner man sig som att man befinner sig mitt uppe i själva livet. Man kan känna historien, man kan känna allt som krockar där mitt i gränslandet mellan kolonialism och självständighet, mellan fattigdom och rikedom, mellan modernt och gammalt, mellan sociala folkrörelser och marknadskrafters hänsynslösa framfart….

Möte i Salvador
Vid en promenad till en av stränderna i Salvador, möter vi en försäljare som säljer något som vi först inte vet vad det är, som han har i korg framför sig. Det visar sig vara en torkad växt från Amazonas, som man i denna potatisborstsliknande form, kan lägga i lådor och garderober för att det ska dofta gott. De luktar verkligen gott! Vi skämtar och skrattar tillsammans med killen som säljer, han har roliga försäljningsknep. Han berättar att han är född och uppvuxen i Amazonas djungler. Växten är en flodväxt och när den slutat dofta efter ett par månader, kan man lägga den i vatten och när den torkat kommer den att dofta ytterligare en tid.
Vi bestämmer oss för att köpa, men vi har förstås inga småsedlar. Killen erbjuder sig att gå och växla och vi släpper iväg honom med en ansenlig mängd pengar. Hoppsan, tänker vi, det är ju precis så man inte ska göra, är vi lurade? Nejdå, killen kommer tillbaka och vi får vår växel.
Vi fortsätter att prata och han berättar att han kommit till Salvador för att bygga sig ett liv. Det finns ingen framtid där han kommer ifrån, säger han. Han berättar att han kommer från en indianstam i Amazonas, där man inte längre kan leva som man gjort tidigare. Man har svårt att överleva. Regnskogen håller på att naggas i kanten och livsbetingelserna från tidigare är förstörda. Människorna splittras åt olika håll. Hans mor finns dock fortfarande kvar där. Vem hans far är vet han inte. Det han vet är att fadern kom till området som fotograf och fotograferade hans mamma och hennes vänner. De levde då fortfarande som förr och gick omkring utan kläder. Snabbtycke uppstod och förhållandet mellan hans mamma och fotografen varade ca en halvtimme, varvid han själv blev till. Fadern försvann sedan och dök inte upp igen.
Här står den livs levande produkten av detta möte och han undrar förstås över sin far. Han skrattar när jag tycker att hans far har betett sig ansvarslöst, och han håller med. Kanske finns

hans mamma i någon fotobok om exotiska indianstammar i Amazonas? Kanske går det att leta fram fadern? Hur definierar man ett sådant beteende? Nykolonialistiskt?
Vi fortsätter vårt samtal en stund. Så småningom tar vi farväl och önskar varandra lycka till i livet.

Baguncaso
Jag har forslat några instrument som Kulturskolan i Stockholm skänkt till ett gatubarnsprojekt i Salvador. Vi åker till den stadsdel, den ”favela”, där Baguncaso ligger. Vi åker i taxi, dit ska man inte bege sig ensam som turist, sägs det. Vi blir välkomnade av Joselito, som förestår stället. Han var den som grundade Bagunsaco och han bor själv i området. Han stod inte ut med att se den misär som präglade barnens uppväxt runtomkring honom, så han tänkte att han måste göra något. Han ville skapa hopp och framtidstro också för sina egna barn.
Han visar runt i huset, som de haft tillgång till i 15 år nu. Projektet har fått stöd av biståndsorganisationer från flera länder, men nu senaste åren har svenska UBV stött projektet och man har haft utbyte med Sverige.

Joselito säger att Baguncaso inte är en skola, det är mera som en fritidsgård för barn och ungdomar från området. Eller ännu hellre vill han kalla det för en kulturförening. Den är till för att fånga upp de barn och ungdomar som annars skulle hålla till på gatorna där risken för att hamna i kriminalitet eller drogmissbruk är mycket stor.
Man arbetar med att skapa stolthet och en god identitet för ungdomarna och barnen i området. Man har bla byggt upp en musikgrupp och man har undervisning i datakunskap, även för vuxna. Barnen i musikgruppen i sin tur lär ut och har utbyte med andra grupper och med skolor. Man har också haft konserter, både i Sverige och i Salvador. Gruppen har undervisat barn i några svenska skolor i brasilianska sambarytmer och i capoeira. Varje år deltar man i Salvadors karneval.
Vi blir välkomnade av en grupp barn som tar fram centrets trummor och spelar för oss. Eftersom det finns så mycket kriminalitet i området undrar vi om lokalerna får vara ifred för inbrott. Joselito svarar att alla i området är stolta över Baguncaso och ingen vill skada stället. Alla vill att det ska gå bra för barnen i området, även bland de människor som hamnat i kriminalitet eller missbruk. Man stödjer centret och är stolta över det.
Man håller nu på att utöka instrumentarsenalen samt man bygger en studio för inspelning. Vi lämnar de instrument vi har med oss, bla en saxofon och en trumpet och tar farväl av barnen som nyfiket följt med oss hela tiden.

Ockupationen
Jag har också med några saker från organisationen Ny Gemenskap (som arbetar med hemlösa i Stockholm) till ett nystartat kvinnokooperativ i ett ockupationsområde i utkanten av Salvador. Ny Gemenskap har stött kvinnokooperativets uppstart genom insamlade pengar samt SIDA-bidrag. Kvinnokooperativet är startat genom MSTB- (Movimento dos Sem Teto de Bahia), de taklösas rörelse i Salvador, Bahia. Därav samarbetet mellan Ny Gemenskap och

MSTB, båda organiserar och arbetar med människor som inte har ett hem eller tak över huvudet.

Vi tar kontakt med Ana som förestår kooperativet och hon ordnar så att vi blir hämtade av Manolo (som kan engelska) och Denilson, båda från MST i Salvador. Vi åker förbi oändliga kåkstäder och stannar efter ca en halvtimme utanför ockupationen där kvinnokooperativet ligger. Manolo berättar att området ockuperades av ett antal människor som saknade bostad, för två år sedan. Området tillhörde järnvägen, men hade legat orört i flera år. Det finns stadgat i Brasilien att alla människor ska ha tak över huvudet, ett hem. Med den grunden har taklösa i städerna och jordlösa på landsbygden bildat en rörelse, MST, och organiserat sig för att kunna ockupera orörd mark som ägs av stora, mäktiga jordägare och stora företag. På landsbygden stödjer man sig också på en klausul i grundlagen som säger att ” jord som inte fyller sin sociala funktion ska användas till jordreformen”. Man gör detta för att kunna överleva och för att kunna skapa sig ett drägligt liv. I Salvador finns otaliga människor som saknar bostad, mest pga att man inte har möjlighet att tjäna in de pengar som behövs för hyran. Folk måste överge sina hem. Där vi promenerade i gamla sta´n i Salvador, såg vi flera tomma hus vars dörrar och fönster var igenmurade! Det visade sig att det var hus, som människor blivit vräkta ifrån, och man har murat igen dem för att de inte ska kunna ockuperas.

Tillbaka till ”vår” ockupation. Ana berättar att efter själva ockupationen gäller det att ”stå emot”, ”resistir”. När människorna väl är där och har byggt sig små hus och skjul av det material de kommit över, gäller det att stå emot de intressen som styr och som ofta finns på markägarnas sida. De lämnar inte frivilligt ifrån sig sin mark. Man måste nu arbeta för att få ockupationen laglig. Det har hänt på landsbygden att de stora företagen, med hjälp av polis och militär, kommit med bulldozrar och mejat ner människors bostäder och förstört deras jordlotter. Vissa ockupationer har man lyckats få lagliga efter lång kamp och långa rättsliga processer med hjälp av skickliga advokater som ställt sig på ockupanternas sida.
I denna ockupation har det hittills gått bra, man har nu laglig elförsörjning och man kämpar för att få hjälp att ordna vattenförsörjningen genom det kommunala systemet. Man har organiserat ett daghem inom området och man har en fotbollsplan mitt i området. Några har öppnat små affärer och några små barer finns. Det finns dock ett orosmoln och det är att, eftersom marken ligger invid havet, börjar den bli mycket värd i pengar och spekulanters ögon börjar riktas mot den.

Forts.

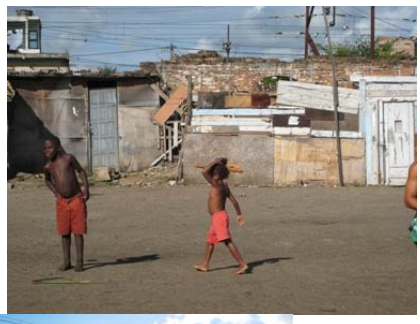

Dagen efter vi är där, ska det bli stor fest i området då man firar tvåårsdagen av ockupationen. Man har bjudit in trumorkestrar från grannområden och man ska ha en fotbollsturnering med lag från andra ockupationer och från ”grannfavelas”. När vi är där pågår stora förberedelser för festen. Ana jobbar hårt med att påminna alla om det möte som ska hållas inför festen sent på eftermiddagen.

I ockupationen bor ca 1500 familjer, många ensamstående mödrar med barn. Kvinnokooperativet har startats för att ge möjlighet för några av dessa kvinnor att kunna försörja sig själva. Inom projektet ger man också utbildning om samhället och det sammanhang man lever i, i demokratiprinciper och deltagande samt om ekologiska sammanhang och det ekologiska projekt man valt att jobba inom. Det är ett projekt som

arbetar för att rädda de utrotningshotade havssköldpaddor som lever i havet utanför Salvador och som det länge varit rovdrift på. Kvinnorna har valt att börja tillverka prydnadssköldpaddor, som ska säljas i den butik som sköldpaddsprojektet driver. Sköldpaddorna ska produceras av återvunnet material och produceras på ett miljövänligt sätt. Man håller på att experimentera fram hur tillverkningen ska gå till, vilket inte är lätt, då man inte har tillgång till vare sig maskiner eller verktyg. Det första som gjorts och till vilket man fick stöd av Ny Gemenskap, var att bygga det hus där kvinnokooperativet ska arbeta. Huset var vid vårt besök nästan färdigt, ett enkelt hus byggt av tegel, som rymde ett stort rum och två mindre. Huset har blivit mycket viktigt också som samlingsplats i ockupationsområdet. Utbildningen är i full gång och fungerar bra. Kvinnorna har ännu inte kunnat börjat sälja sin produkt och skulle nog behöva lite hjälp med produktutvecklingen.
Det är mycket rörande och mycket hoppfullt att få träffa dessa människor, som var dag kämpar för att förbättra , inte bara sina egna liv, utan också andras, och som vill göra detta på ett sätt som är bra för miljön. De allra fattigaste människorna, som har svårt att överleva dagen, vill hitta sitt levebröd på ett så miljövänligt sätt som möjligt!!
Vi blir lika väl mottagna här som vi blev på Bagunsaco. Några nyfikna följer oss också runt och pratar och berättar om livet och sig själva. Vi möter Mayra, som drömmer om att bli advokat och småkillarna som spelar fotboll(barfota) och Pedro som kommit över cement och håller på att bygga cementbänkar och ett ordentligt golv till sin nya bar och restaurant som ska invigas på festdagen. Och Ana förstås, som jobbar med att organisera, utbilda och entusiasmera. Och Manolo som har högskoleutbildning, och utnyttjar sina kunskaper till hjälp för de mest utsatta. Han berättar att det är svårt att hålla festen utanför den lokala politiken inför valen i oktober och svårt att hålla vissa korrupta politiker utanför, som gärna vill utnyttja rörelserna för egen vinning. Dock är alla medvetna om detta och jobbar för en bra fest, som samlar folk.
Vi blir inbjudna till festen, men kan tyvärr inte gå. Vi tar farväl av Ana och de andra och vi har blivit fulla av hopp och styrka.

Sista dagen i Salvador
Vi sitter på balkongen i övre stadsdelen och ser ut över staden, hamnen och bukten utanför. Visst skulle man vilja stanna ett tag till. Visst skulle man vilja lära känna de människor vi träffat mera och delta i vardagslivets mödor, i festens hetta, i vilan och leken på stranden…

Efter resan
Hemma igen. Långt borta, men ändå nära känns Salvador. Varje gång jag öppnar min garderob känner jag doften av Amazonas djungler…
Hur kan jag knyta alla mina nya intryck och kunskaper till mitt eget arbete? Globaliseringens stormvind blåser även här och vi socialarbetare jobbar varje dag i direktkontakt med världsproblemen, fast i individualiserad form. Vad sa någon på konferensen? Analysera, känn igen….
Jag tänker på ett genomgående tema där på konferensen, att socialarbetare världen över har en stark vilja att förändra, i stort och smått, att vi har saker att säga, att vi behöver stärka vårt självförtroende för att våra röster ska höras…Pinsamt gamla floskler, men de är faktiskt värda att upprepas.

Stockholm i november 2008, Karin Mächs